

Hur påverkas företag och anställda vid privatisering?

nr 4 2025 årgång 53

Privatisering av offentligt ägda företag har ofta en positiv inverkan på företagens produktivitet. Trots detta är privatiseringar ofta kontroversiella – särskilt eftersom det finns en oro för att de anställda i bolagen ska påverkas negativt. Vi analyserar ett stort antal privatiseringar i Sverige med hjälp av registerdata och visar att båda effekterna har varit i spel: företagets produktivitet har ökat, men de anställda har fått en sämre löneutveckling och högre arbetslöshet. Dock har produktivetsvinsterna överstigit de ekonomiska kostnaderna för de anställda med en faktor på mellan två och sex.

De främsta skälen till statligt ägande av företag i Sverige – liksom i många andra länder – har ofta varit behovet av att kontrollera naturliga monopol, såsom telekommunikation, järnvägar och allmännyttiga tjänster, samt naturresurser, som gruvdrift och skogsbruk. Regeringar har även ingripit för att stödja krisdrabbade industrier, med syfte att rädda arbetstillfällen och förhindra en bredare makroekonomisk försämring, som inom exempelvis skeppsbyggnad, stålindustrin och bankväsendet.

Under 1990-talet framhöll många svenska beslutsfattare, främst från borgerligt håll, att statligt ägande hindrade tillväxt och utveckling i statligt ägda företag vilket försämrade deras konkurrenskraft i en alltmer globaliserad ekonomi. Det ledde till en ny strategi där målet var att privatisera statliga företag inom konkurrensutsatta marknader, medan monopolmarknader skulle utsättas för konkurrens och därefter privatiseras.

Nationalekonomisk forskning visar att privatisering generellt leder till högre produktivitet, men också till en minskad sysselsättning (Megginson och Netter 2001; Estrin m fl 2009; Megginson 2017; LaPorta och Lopez-de Silanes 1999; D'Souza och Megginson 1999; Brown m fl 2006; Dinc och Gupta 2011; Chong m fl 2011). Däremot är det fortfarande oklart hur privatisering påverkar de anställda och hur deras eventuella kostnader förhåller sig till företagets högre produktivitet. För att utforma effektiva och evidensbaserade policyer krävs en djupare förståelse för både kostnader och fördelar för både företag och anställda.

I denna artikel sammanfattar vi de centrala resultaten i Olsson och Tåg (2025). I studien undersöker vi hur anställda och företag påverkas av privatisering med hjälp av detaljerad svensk registerdata som sträcker sig över flera decennier. För anställda analyserar vi både arbetsrelaterade och icke-arbetsrelaterade utfall för att ge en så bred bild som möjligt av effekterna av privatisering. De arbetsrelaterade utfallen är bl a löner, totala inkomster

MARTIN OLSSON OCH JOACIM TÅG

Martin Olsson är doktor i nationalekonomi och verksam vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN).
martin.olsson@ifn.se

Joacim Tåg är programchef, senior research fellow och docent vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN) samt gästprofessor i nationalekonomi och företagsfinansiering vid Hanken School of Economics.
joacim.tag@ifn.se

Vi tackar Olof De Blanche, Sofia Holmberg och Rebecka Thunman för assistenthjälp. Vi tackar även Marianne och Marcus Wallenbergs Stiftelse för finansiellt stöd i form av anslag 2020.0049.

(löneinkomst plus transfereringar), arbetslöshet och benägenheten att bli egenföretagare medan de icke-arbetsrelaterade utfallen relaterar till finansiella beslut, familjedynamik och hälsa. Vi jämför sedan hur anställda påverkas i relation till hur företagen påverkas för att ge en bättre förståelse av de samhällsekonomiska effekterna av privatisering.

För anställda visar vi att löneinkomsterna minskar med i snitt 7,9 procent under en period av åtta år efter privatisering. En del av inkomstförlusten kan förklaras av en ökad arbetslöshet. Dock kompenserar statliga transfereeringar i form av främst arbetslöshetsersättning för ungefär hälften av lönebortfallet. Vidare finner vi att privatisering har små eller inga effekter på egenföretagande bland anställda. När det kommer till icke-arbetsrelaterade utfall, såsom familjedynamik, hälsa och finansiella beslut finner vi att skilsmässor ökar något, men den ekonomiska effekten är liten (0,63 fler skilsmässor per tusen anställda). Vi ser heller inga effekter på hälsa, mätt som dödlighet, eller finansiellt beteende i termer av aktiemarknadsdeltagande eller lånebenägenhet, men kontantinnehaven ökar med tio procent. Totalt sett är effekterna på icke-arbetsrelaterade faktorer små.

På företagsnivå finner vi en minskning i antalet anställda och företagens totala lönekostnader både kort- och medellångsiktigt efter privatisering. Samtidigt ökar produktiviteten med mellan 11,5 procent och 35,7 procent enligt våra beräkningar. Vi analyserar även förändringar i kapitalinvesteringar och skuldsättningsgrad men hittar inga betydande effekter. Däremot visar vi att produktivitetsökning främst sker när vd byts ut, vilket understryker vikten av förändringar i ledningsgruppen för att produktivitetsvinster ska uppnås.

Sammanfattningsvis visar våra resultat att privatisering leder till ökad produktivitet, men också till kostnader för anställda i termer av ökad arbetslöshet och lägre löneinkomster. Enligt våra beräkningar överstiger produktivitetsvinsterna anställdas lönebortfall före transfereringar, med ett förhållande på två till sex gånger, vilket innebär att de skulle kunna kompenseras fullt ut för sina ekonomiska förluster och ändå lämna ett överskott för nya ägare och staten.

1. Data och metod

För att undersöka hur anställda påverkas av privatisering använder vi data från Statistiska centralbyrån (SCB). På individnivå använder vi LISA-databasen, som sammanställer uppgifter för alla individer från 15 års ålder som är folkbokförda i Sverige. Data täcker perioden 1990 till 2017 och inkluderar variabler som ålder, civilstånd och utbildning. Vidare används SCB:s förmögenhetsregister för perioden 1999 till 2007, med information om total förmögenhet, riskfyllda tillgångar, kontanter och skulder.

På företagsnivå används databasen Företagens Ekonomi från SCB, som innehåller information om företagens bransch, ägarstatus, produktivitet och operativ avkastning på tillgångar och omfattar alla SCB-registrerade

företag i Sverige, exklusive finansiella företag. Dessa data täcker perioden 1997 till 2017, så vår analys kommer att exkludera privatiseringar som skedde under 1980-talet och tidigt 1990-tal.

Vi definierar privatisering som en förändring i ägandeklassificering från statligt eller kommunalt till privat mellan två på varandra efterföljande år under perioden 1997 till 2017 och fokuserar på aktiebolag med minst fem anställda. Detta säkerställer att vi har tillgång till både finansiella uppgifter för företagen och individuell information för de anställda. Notera att vårt begrepp privatisering således hänför sig till händelser där ett statligt eller kommunalt ägt *aktiebolag* går från statlig/kommunal ägo till privat ägo. Vår analys exkluderar således privatiseringar av statligt och kommunalt ägda *arbetsställen* (såsom exempelvis vårdcentraler och äldreboenden). Vårt begrepp privatiseringar inkluderar ägarförändringar som hänt på grund av liberaliserings-/regleringsreformer av hela branscher såväl som privatiseringar av aktiebolag i branscher där inga större liberaliserings- eller regleringsreformer skett.¹

I den empiriska analysen används en skillnad-i-skillnadmetod (*difference-in-differences*, DiD). Med denna metod kan vi isolera privatiseringens effekt genom att jämföra förändringarna hos både privatiserade och icke-privatiserade företag och deras anställda, dvs behandlings- och kontrollgruppen, före och efter att de privatiserade företagen bytt ägarform. DiD bygger på antagandet att om privatisering inte hade ägt rum så skulle utfallen för privatiserade och icke-privatiserade företag och deras anställda ha följt liknande utvecklingsmönster, det s k parallella-trendantagandet. Under detta antagande ger en jämförelse av skillnaderna i utvecklingen mellan de två grupperna den kausala effekten av privatisering, eftersom avvikelser från den förväntade trenden kan kopplas till ägarförändringen.

Behandlingsgruppen består av anställda i offentliga företag som ett år senare privatiseras. En viktig aspekt av analysen är att vi inte sätter restriktioner på huruvida dessa personer är anställda eller inte under något annat år för att på så sätt kunna fånga in effekter på exempelvis arbetslöshet och egenföretagande. Vi skapar en kontrollgrupp av anställda i offentliga företag som inte privatiserats och jämför utfall mellan behandlings- och kontrollgruppen före och efter ägarförändringen. Kontrollgruppen skapas genom s k matchning av individer med avseende på ålder, kön, bransch, region och lön. Det slutgiltiga urvalet består av 63 231 matchade individpar. På företagsnivå använder vi en liknande metod och matchar privatiserade företag med icke-privatiserade företag utifrån bransch, region, år, antal anställda och nettoresultat. Tabell 1 visar hur anställda och företag i behandlingsgruppen fördelar sig över tid och mellan branscher. Även om privatiseringar förekom varje år utom ett mellan 1997 och 2017, inträffade majoriteten under den inledande perioden. Privatiseringar är vanligast inom sektorerna finansiell verksamhet (J) och fastighets- och uthyr-

¹ I Olsson och Tåg (2025) visar vi att resultaten inte drivs av liberaliseringar eller regelförändringar som påverkat hela branscher.

Panel A: Tid	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2007
Företag	63	37	28	88	26	48	54	8	10	5
Anställda	6 344	2 681	962	10 494	2 384	7 140	13 319	3 795	427	101
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Företag	9	23	17	22	22	6	4	5	61	17
Anställda	1 191	1 207	1 753	2 149	3 490	90	161	136	4 762	645
Panel B: Bransch	A, B	C, E, F	D	G	H	I	J, K	M	N	O
Företag	3	97	16	58	25	79	223	8	18	26
Anställda	86	14 424	1 304	4 156	3 504	18 699	16 650	240	2 552	1 616

Tabell 1
Fördelning av privatiseringar och dess anställda över tid och industrier

Anm: Bransch är uppdelat enligt SCB:s huvudgrupper för standard för svensk näringsgrensindelning (SNI). A avser jordbruk, jakt och skogsbruk, B fiske. C utvinning av mineral, D tillverkning, E el-, gas-, värme- och vattenförsörjning, F byggverksamhet, G partihandel och detaljhandel; reparation av motorfordon, hushållsartiklar och personliga artiklar, H hotell- och restaurangverksamhet, I transport, magasinering och kommunikation, J finansiell verksamhet, K fastighets- och uthyrningsverksamhet, företagstjänster, M utbildning och O andra samhälleliga och personliga tjänster.

Källa: Olsson och Tåg (2025)

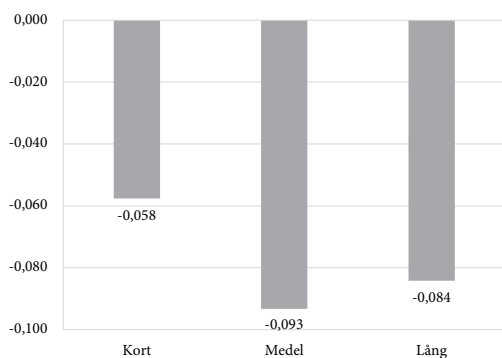
ningsverksamhet, företagstjänster (K), trots att dessa företag i genomsnitt är relativt små. Branschen transport, magasinering och kommunikation är den största i termer av antalet arbetstagare som påverkas av privatisering. Denna branschfördelning överensstämmer med de historiska motiven för statligt ägande i Sverige, som bl a inkluderar kontroll av naturliga monopol och naturresursrättor samt räddning av krisdrabbade företag och branscher för att bevara arbetstillfällena och minska regional arbetslöshet (Munkhammar 2007).

2. Hur påverkas anställda?

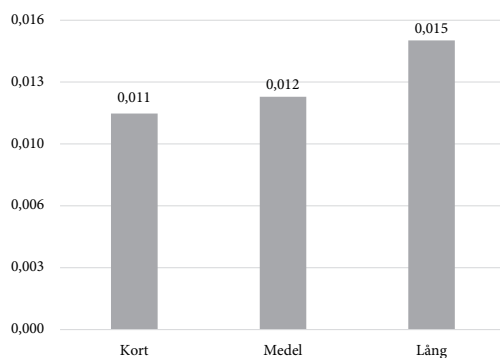
Betydande kostnader för anställda

Huvudresultaten av individanalysen visas i figur 1 där resultaten är uppdelade på kort, medel och lång sikt. Kort sikt avser de två första åren efter privatisering, medellång sikt avser år tre–fyra och lång sikt år fem–åtta. Panel A visar att efter privatisering minskar inkomsterna från löner med i snitt 5,8 procent under de första två åren, 9,3 procent under det tredje och fjärde året och 8,4 procent under det femte till åttonde året. Detta ger att sammantaget minskar löneinkomsterna med 7,9 procent under en åttaårsperiod efter privatisering vilket motsvarar ca 19 500 kr jämfört med de genom-

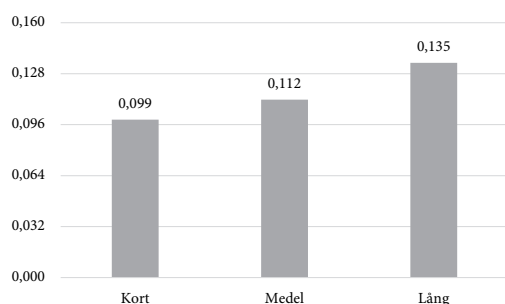
Panel A: Löneinkomster

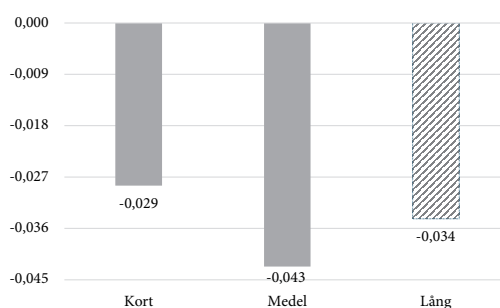
Panel B: Arbetslöshet

Panel C: Transfereringar

Panel D: Totala inkomster

Anm: Figuren visar skillnad-i-skillnadestimat för hur privatisering påverkar anställda på kort (ett-två år), medellång (tre-fyra år) och lång (fem-åtta år) sikt efter ägarbytet i termer av löneinkomster (panel A), arbetslöshet (panel B), transfereringar (panel C) samt totala inkomster (panel D). Löneinkomster, transfereringar och totala inkomster avser procentuella effekter (logaritmska). Arbetslöshet avser andelen av anställda som under ett givet år erhåller inkomst föranledd av arbetslöshet. Icke statistiskt signifikanta estimat på tio procent eller högre markeras med randig stapel. Övriga estimat är statistiskt signifikanta på åtminstone fem-procent nivån.

Källa: Olsson och Tåg (2025).

Figur 1
Estimerade effekter
på kort, medel och
lång sikt för olika
utfall för anställda

snittliga löneinkomsterna i perioden innan privatisering. Minskningen i löner efter privatisering beror till viss del på ökad arbetslöshet där panel B visar en ökning på 1,1 procentenheter på kort sikt (motsvarande 12,6 procent) och att den högre arbetslösheten kvarstår på både medel och lång sikt. Dock mildras löneinkomstbortfallet för de anställda genom ökade statliga transfereringar, där arbetslöshetsersättning är den mest betydande källan medan aktivitetsstöd och sociala förmåner spelar en mindre roll, vilket ses i panel C. Dessa utbetalningar kompenserar för ungefär hälften av förlusterna i inkomsten från lönerna, vilket gör effekten på totala inkomster, definierat som löneinkomster plus transfereringar, övergående, se panel D. Per år minskar totala inkomster i genomsnitt med 3,5 procent per anställd. Det sociala skyddsnätet skyddar alltså delvis arbetstagare mot privatiseringens

negativa ekonomiska effekter. Avsaknaden av en positiv löneökning direkt efter privatisering tyder på att avgångsvederlag till arbetstagare, som vår löneindikator inkluderar, är små eller sällsynta.

Vidare visar Olsson och Tåg (2025) att privatisering ökar antalet arbetslöshetsdagar med i genomsnitt 2,1 dagar per år och anställd, vilket motsvarar en ökning med 19,5 procent jämfört med perioden innan privatisering. Givet urvalet i studien, leder privatiseringarna uppskattningsvis till totalt 6 576 nya arbetslöshetstillfällen och 1 071 888 arbetslöshetsdagar över de åtta år vi analyserar. Dessa siffror är för små för att påverka hela ekonomin – det genomsnittliga årliga antalet arbetslöshetsdagar i Sverige var ca 100 miljoner från 1997 till 2017 – men de visar att privatisering kan skada vissa arbetare individuellt: de som blir arbetslösa tenderar nämligen att förbli arbetslösa i genomsnitt 163 dagar.

Små positiva effekter på egenföretagande

En intressant fråga är om privatisering leder till ett ökat entreprenörskap bland anställda, eftersom tidigare forskning har visat att entreprenörskap har positiva effekter på ekonomin, bl a genom skapandet av nya jobb, utveckling av nya produkter och tjänster (Haltiwanger m fl 2013; Acemoglu m fl 2018; Audretsch m fl 2008; Adelino m fl 2017).

Det finns åtminstone två anledningar till varför privatisering kan uppmuntra entreprenörskap. För det första kan uppsägningar medföra att arbetstagare blir entreprenörer av nödvändighet om de har svårt att hitta en ny anställning. Denna typ av entreprenörskap kan ge en tillfällig inkomst och innebär att personerna undviker arbetslöshet, men har sannolikt en begränsad effekt på innovation och produktutveckling. För det andra kan privatiseringens omorganisation och nya ägare inspirera entreprenöriella arbetstagare att utveckla idéer och innovationer i egen regi. Babina och Howell (2022) visar att företags FoU-satsningar kan motivera anställda att starta egna bolag. Denna typ av entreprenörskap har större potential för positiva ekonomiska spridningseffekter.

I vår empiriska analys skiljer vi mellan två typer av entreprenörskap: egenföretagande i enskild firma och egenföretagande i aktiebolag. Enskilda firmor kan tänkas representera verksamheter utan tillväxtambitioner, eftersom de har lägre krav på startkapital och rapportering jämfört med aktiebolag. Totalt finner vi ingen ökning i egenföretagande i enskild firma, men att egenföretagande i aktiebolag bland tidigare anställda i privatiserade företag fördubblas. Men eftersom få arbetstagare kombinerade anställning med eget företagande före privatisering, motsvarar effekten endast ca en ny entreprenör per privatiserat bolag eller fem nya entreprenörer per tusen arbetstagare som påverkas av privatisering. Vidare finner vi att dessa företag präglas av låg produktivitet och begränsad anställningskapacitet, vilket tyder på små och begränsade positiva ekonomiska spridningseffekter.

Inga meningsfulla effekter på familje-, hälso- eller hushållsekonomiska resultat

Eftersom privatisering ökar arbetslösheten kan det potentiellt ha negativa konsekvenser för anställdas familjesituation och hälsa. Tidigare forskning visar att arbetslöshet ökar sannolikheten för skilsmässa och dödlighet (Gertham och Johannesson 2003; Eliason 2012). Våra resultat visar också en statistiskt signifikant ökning av skilsmäsofrekvensen efter privatisering. Ökningen är dock marginell och motsvarar endast 0,63 fler skilsmässor per tusen arbetare årligen. När det gäller hälsa, mätt som dödlighet, finner vi ingen signifikant påverkan.

Vidare undersöker vi om privatisering påverkar individers finansiella beslut. Tidigare forskning har visat att humankapital är en central tillgång för många arbetstagare, då det är avgörande för möjligheten att få anställning och högre löner. Dessutom påverkar inkomstosäkerhet deras finansiella beslut (Guiso och Sodini 2013; Gomes m fl 2021). Anställda som berörs av privatisering kan bli uppsagda, byta till andra företag eller stanna kvar hos det privatiserade företaget, som nu har en mer vinstorienterad ägare. Detta skapar ökad osäkerhet kring avkastningen på humankapital, vilket kan leda till att anställda i privatiserade företag kompenserar en ökad humankapitalrisk med att minska sitt deltagande på finansmarknaden, reducera den riskfyllda andelen i sina portföljer eller betala av skulder.

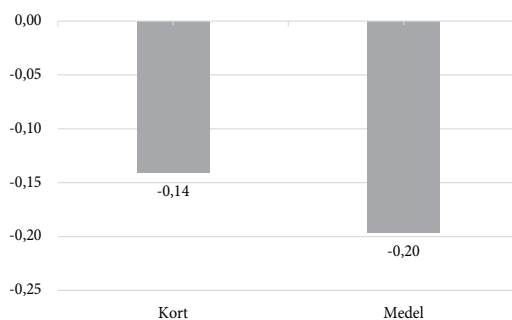
Vår analys visar att privatisering har obetydliga effekter på arbetarnas finansiella beteende i termer av deltagande på aktiemarknaden, portföljens risknivåer och personlig belåning. Däremot ökar innehavet av kontanter med i genomsnitt tio procent, vilket på kort sikt minskar den riskfyllda andelen av deras portföljer. En möjlig tolkning är att anställda ökar sitt kontantinnehav som en försiktighetsåtgärd när deras arbetsmarknadsstatus blir mer osäker efter privatisering.²

3. Hur påverkas företagen?

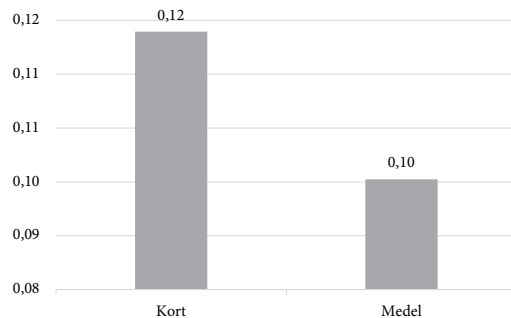
På företagsnivå observerar vi en minskning i antalet anställda på både kort och medellång sikt (– 14 procent respektive –20 procent), vilket beror på att fler arbetstillfällen försvinner samtidigt som skapandet av nya jobb förblir oförändrat (se figur 2, panel A, B och C). Detta mönster är i linje med tanken att offentligt ägda företag före privatisering kan ha haft fler anställda än vad som skulle vara optimalt i ett vinstmaximerande perspektiv. Sådana avvikelser skulle i så fall kunna bero exempelvis på att offentligt ägda företag prioriterar stabil sysselsättning och låga arbetslöshetstal, eller på att mjuka budgetrestriktioner möjliggör för chefer att undvika den impopulära uppgiften att säga upp personal. Den minskning i antalet anställda som vi

² Olsson och Tåg (2025) visar även att partiell privatisering påverkar anställda mer negativt än privatisering där privat ägandet är hundra procent. Vidare har utländskt ägande efter privatisering en större negativ effekt för arbetstagare än inhemskt ägande, medan effekten av finansiella köpare är likvärdig med andra köpare sett till hur anställda påverkas.

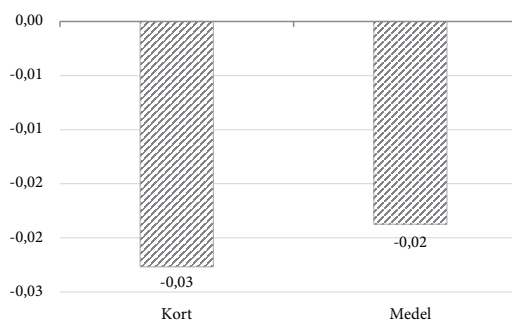
Panel A: Antal anställda

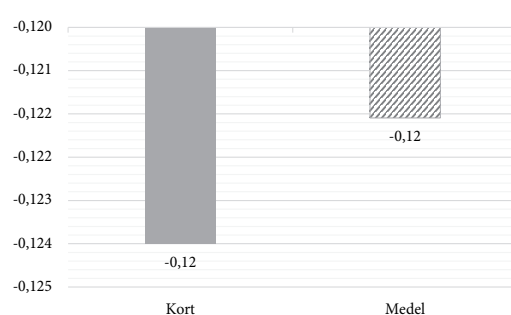
Panel B: Jobbförstörelse

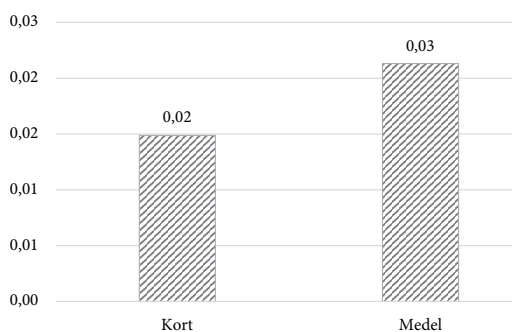
Panel C: Jobbskapande

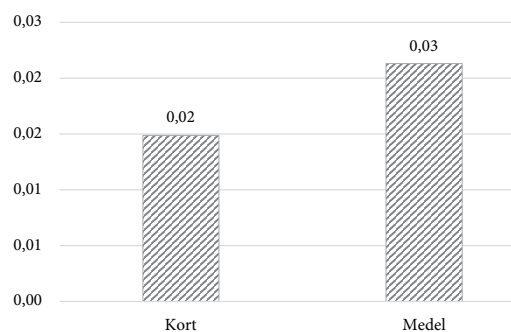
Panel D: Lönesumma

Panel E: OROA

Panel F: Produktivitet

Figur 2
Estimerade effekter
på företagen till följd
av privatisering

Anm: Figuren visar skillnad-i-skillnadestimat för hur privatisering påverkar företag på kort (ett-två år) och medellång sikt (tre-fyra år) efter ägarbytet i termer av antal anställda (panel A), jobbförstörelse (panel B), jobbskapande (panel C), lönesumma (panel D), OROA (panel E) samt produktivitet (panel F). Antal anställda samt lönesumma avser procentuell effekt (logaritmisk). OROA avser operativ avkastning på egna tillgångar och produktivitet avser förädlingsvärde per anställd. Icke statistiskt signifikanta estimat på tio procent eller högre markeras med randig stapel. Övriga estimat är statistiskt signifikanta på åtminstone fem-procent nivån. *Källa:* Olsson och Tåg (2025).

observerar åtföljs av en motsvarande nedgång i företagens totala löneutbetalningar vilket ses i panel D. Utöver detta noterar vi en ökning i lönsamheten, men estimaten är här inte precist skattade. Vidare finner vi en betydande ökning i produktiviteten på både kort och medellång sikt. På kort sikt ökar produktiviteten med 102 000 kr per år och anställd och på medellång sikt med 123 000 kr vilket ger en genomsnittlig ökning under perioden efter privatiseringen på 35,7 procent. Men vid en närmare analys visar det sig att denna höga produktivitetsökning drivs av positiva extremvärden. När vi tar logaritmen av produktiviteten för att hantera dessa extremvärden, finner vi en ökning på 11,5 procent (35 300 kr) i genomsnitt per år under hela efterperioden. Sammantaget tyder därmed resultaten på att produktivitetsökningen efter privatisering ligger i intervallet mellan 11,5–35,7 procent. De observerade minskningarna i antalet anställda och löneutbetalningar, i kombination med förbättringar i prestation och produktivitet, stödjer slutsatsen att privatisering leder till kostnadsbesparingar men också färre anställningar.

Även om minskade arbetskraftskostnader kan bidra till att förklara den ökade produktiviteten, undersöker vi om kvaliteten på anställda, finansiell strukturering eller förbättringar i styrningen kan ligga bakom de observerade produktivitetsökningarna.

Om de nya ägarna ersätter mindre produktiva arbetare med mer effektiva skulle det kunna förklara en ökad produktivitet. För att undersöka detta analyserar vi skillnader i humankapital mellan anställda och avskedade efter privatisering, baserat på kognitiva och icke-kognitiva färdigheter från det svenska mönstringsprovet. Vår analys visar att den övergripande kvaliteten hos anställda i privatiserade företag inte förändras men att det finns en blygsam förbättring av kvaliteten hos nyanställda på medellång sikt. Detta indikerar att privatiserade företag inte selektivt avskedar arbetstagare med lägre färdigheter, men att de förbättrar kvaliteten på nyrekryteringar över tid. Detta kan vara en kompletterande förklaring till de produktivitetsvinster vi observerar.

Gällande finansiell strukturering undersöker vi om privatiserade företag förändrar sina kapitalinvesteringar och sin belåningsgrad. Stora förändringar i kapitalinvesteringar kan indikera att företag förbättrar sin kapitalkvalitet, vilket kan förklara produktivitetsförbättringar efter privatisering. Sådana investeringar kan också minska behovet av arbetskraft genom att produktionsprocessen blir mer kapitalintensiv. Gällande belåningsgrad kan förändringar återspegla en förändrad riskprofil eller en strategi där en högre belåning stärker företagets förhandlingsstyrka gentemot arbetstägarna. Våra resultat visar dock inga betydande effekter av privatisering på kapitalinvesteringar eller belåningsgraden. På medellång sikt observerar vi en minskning av belåningsgraden med 5,7 procent, men denna är endast statistiskt signifikant och inte ekonomiskt betydelsefull. Sammanfattningsvis verkar privatisering leda till vissa förändringar i företagens finansiella struktur, men dessa är små och bedöms ha begränsad betydelse.

Slutligen undersöker vi om den ökade produktiviteten efter privatisering är kopplad till förändringar i företagets styrning. Djankov och Murrell (2002) granskar litteraturen om privatisering och framhåller den stora effekten av att ersätta underpresterande vd:ar. Ledarskapsförändringar kan också bryta implicita avtal mellan vd och arbetstagare, vilket gör det mer sannolikt att arbetskraftskostnader reduceras (Shleifer och Summers 1988).

Våra resultat visar att produktiviteten ökar när vd byts ut i samband med privatisering, men förblir oförändrad när vd stannar kvar. Vi finner även att privatiseringar med vd-byte är förknippade med större minskningar i sysselsättning samt ökad lönsamhet. Vi ser dock inte att vd-avgången är kopplad till förändringar i den finansiella strukturen eller till strategier för att rekrytera eller säga upp personal, med avseende på kvaliteten hos anställda och uppsagda arbetstagare.

Sammanfattningsvis tyder resultaten på att omstrukturering i företagsstyrningen är associerad med produktivitetsförbättringar efter privatisering. Operativa och styrningsrelaterade förbättringar är associerade med den ökade produktiviteten.

4. Kostnads- och nyttoanalys

För att belysa både nyttan och kostnaderna av privatisering är det viktigt att ta hänsyn till alla intressenter. En kostnads-nyttanalys bör inkludera faktorer som produktivitetsvinster genom ökad effektivitet, privatiseringens effekter på sysselsättning och löner och icke-arbetsrelaterade faktorer för arbetstagare, och förändringar i konsumentöverskott till följd av pris- eller kvalitetsförändringar på varor och tjänster. Vidare är det viktigt att beakta potentiella kostnader för statligt stöd till arbetstagare som påverkas av privatisering samt intäkterna från försäljningen av offentligt ägda tillgångar.

Vår studie tillåter oss inte att göra en sådan heltäckande kostnads-nyttanalys men ger uppskattningar av de direkta kostnaderna för två viktiga intressenter; arbetstagare, i form av inkomstförluster, samt fördelarna för företag, mätt som produktivitetsvinster. Våra resultat indikerar dessutom att kostnaderna för arbetstagare huvudsakligen härrör från förlorad löneinkomst, snarare än från andra icke-arbetsrelaterade faktorer.

Inkomst från lön minskar med i genomsnitt 19 500 kr per anställd efter privatisering. Eftersom vi följer befintliga arbetstagare över tid oavsett deras arbetsmarknadsstatus, omfattar denna effekt både en direkt effekt på lönen för dem som stannar i det privatiserade företaget och en indirekt effekt för dem som lämnar. Vidare ökar företagets produktivitet, mätt som förädlingsvärde per anställd, med mellan 35 300 kr och 109 500 kr. Således, beroende på vilken punktskattning som används, överstiger produktivitetsvinsterna efter privatisering kostnaderna för arbetstagare före statliga transfereringar med en faktor på mellan två och sex. Därför skulle arbets-

tagare kunna kompenseras till fullo för sina förluster och det skulle ändå finnas ett positivt överskott kvar att dela på mellan de nya ägarna av företaget och staten. Resultaten från denna studie tyder på att Sverige i ett ekonomiskt perspektiv har gynnats av privatiseringar genom ökade intäkter, trots minskade löneinkomster för arbetstagare.

5. Åtgärder för att minska kostnaderna för arbetstagarna

För att mildra negativa effekter av privatisering har regeringar historiskt implementerat en mängd olika åtgärder. Enligt OECD (2003) har dessa åtgärder varierat mellan länder beroende på faktorer såsom storleken och betydelsen av den offentliga sektorn i termer av sysselsättning, den makroekonomiska miljöns kapacitet att absorbera arbetslösa, tillgången till och omfattningen av arbetslöshetsförmåner och sociala välfärdsprogram och i vilken grad sociala förmåner och bekvämligheter är integrerade i de offentliga företagens verksamhet. I exempelvis transitionsekonomier tillhåller offentliga företag ofta bostäder och sociala förmåner. Dessutom har olika stödprogram för anställda som påverkas av privatisering introducerats i många OECD-länder. I Sverige kombineras privatiseringar vanligtvis inte med några specifika politiska åtgärder för att mildra de potentiella kostnaderna för arbetstagare.

En viktig insikt av vår studie är att inkomstförlusterna för arbetstagare uppstår genom ökad arbetslöshet. Detta tyder på att privatiseringar bör kombineras med politiska åtgärder för att minska arbetslöshetsrisken för arbetstagare. Här kan exempelvis aktiva arbetsmarknadsprogram vara effektiva som framför allt skyddar mot långtidsarbetslöshet.³

6. Sammanfattning

Denna artikel presenterar hur anställda och företag påverkas av privatisering av offentliga företag genom att sammanfatta resultaten i Olsson och Tåg (2025). Den främsta ekonomiska insikten är att förbättringar på företagsnivå efter privatisering är förknippade med inkomstförluster och arbetslöshet för de anställda och att det sociala skyddsnätet har en viktig roll i att mildra dessa kostnader. Förbättringarna på företagsnivå sker i termer av ökad produktivitet och tycks bero på att operativa och styrningsprocesser förbättras. Produktivitetsvinsterna från privatisering överstiger ungefär de tillhörande ekonomiska kostnaderna för arbetstagare med en faktor mellan två och sex.

³ Card m fl (2018) går igenom över 200 studier av aktiva arbetsmarknadsprogram och finner att dessa program är särskilt hjälpsamma för långtidsarbetslösa. Dessa arbetstagare tenderar att dra mest nytta av utbildningsprogram och sysselsättningsprogram i den privata sektorn, medan de får relativt mindre hjälp från program för jobbsökning.

REFERENSER

- Acemoglu, D, U Akcigitm, H Alp, N Bloom och W Kerr (2018), "Innovation, Reallocation, and Growth", *American Economic Review*, vol 108, s 3450–3491.
- Adelino, M, S Ma och D Robinson (2017), "Firm Age, Investment Opportunities, and Job Creation", *The Journal of Finance*, vol 72, s 999–1038.
- Audretsch, D B, W Bönte och M Keilbach (2008), "Entrepreneurship Capital and Its Impact on Knowledge Diffusion and Economic Performance", *Journal of Business Venturing*, vol 23, s 687–698.
- Babina, T och S T Howell (2022), "Entrepreneurial Spillovers from Corporate R&D", *Journal of Labor Economics*, vol 42, s 469–509.
- Brown, J D, J S Earle och V Vakhitov (2006), "Wages, Layoffs, and Privatization: Evidence from Ukraine", *Journal of Comparative Economics*, vol 34, s 272–294.
- Card, D, J Kluve och A Weber (2018), "What Works? A Meta Analysis of Recent Active Labor Market Program Evaluations", *Journal of the European Economic Association*, vol 16, s 894–931.
- Chong, A, J Allen och F Lopez-de Silanes (2011), "Privatization and Labor Policies", *Journal of Public Economics*, vol 95, s 1119–1130.
- Dinc, I S och N Gupta (2011), "The Decision to Privatize: Finance and Politics", *The Journal of Finance*, vol 66, s 241–269.
- Djankov, S och P Murrell (2002), "Enterprise Restructuring in Transition: A Quantitative Survey", *Journal of Economic Literature*, vol 40, s 739–792.
- D'Souza, J och W L Megginson (1999), "The Financial and Operating Performance of Privatized Firms during the 1990s", *The Journal of Finance*, vol 54, s 1397–1438.
- Eliason, M (2012), "Lost Jobs, Broken Marriages", *Journal of Population Economics*, vol 25, s 1365–1397.
- Estrin, S, J Hanousek, E Kočenda och J Svejnar (2009), "The Effects of Privatization and Ownership in Transition Economies", *Journal of Economic Literature*, vol 47, s 699–728.
- Gerdtham, U-G och M Johannesson (2003), "A Note on the Effect of Unemployment on Mortality", *Journal of Health Economics*, vol 22, s 505–518.
- Gomes, F, M Haliassos och T Ramadorai (2021), "Household Finance", *Journal of Economic Literature*, vol 59, s 919–1000.
- Guiso, L och P Sodini (2013), "Household Finance: An Emerging Field", i Constantides, M, M Harris och R M Stultz (red), *Handbook of the Economics of Finance*, Elsevier, Amsterdam.
- Haltiwanger, J, R S Jarmin och J Miranda (2013), "Who Creates Jobs? Small versus Large versus Young". *Review of Economics and Statistics*, vol 95 s 347–361.
- LaPorta, R och F Lopez-de Silanes (1999), "The Benefits of Privatization: Evidence from Mexico", *The Quarterly Journal of Economics*, vol 114, s 1193–1242.
- Megginson, W L (2017), "Privatization, State Capitalism, and State Ownership of Business in the 21st Century", *Foundations and Trends in Finance*, vol 11, s 1–153.
- Megginson, W L och J M Netter (2001), "From State to Market: A Survey of Empirical Studies on Privatization", *Journal of Economic Literature*, vol 39, s 321–389.
- Munkhammar, J (2007), "Försäljning av statliga bolag under tre decennier", Rapport, Timbro, Stockholm.
- Olsson, M och J Tåg (2025), "What Is the Cost of Privatization for Workers?", under utgivning i *The Journal of Finance*.
- OECD (2003), *Privatizing State-owned Enterprises: An Overview of Policies in OECD Countries*, OECD, Paris.
- Shleifer, A och L H Summers (1988), "Breach of Trust in Hostile Takeovers", i Auerbach, A J (red), *Corporate Takeovers: Causes and Consequences*, University of Chicago Press, Chicago.